Journal of North Khorasan University of Medical Sciences
No 56, Volume 14, Issue 4

Research Article

Design and Validation of the Teaching Model of Philosophy of Life for Students of Shiraz University of Medical Sciences from the Point of View of Professors

Maryam Pirou[1], Abbas Qaltash[2*], Ali Asghar Mashinchi[3]

[1]Ph.D. Student of Philosophy of Education, Department of Educational Sciences, Lamard branch, Islamic Azad University, Lamard, Iran
[2]Associate Professor, Department of Educational Sciences, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran
[3]Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Lamard Branch, Islamic Azad University, Lamard, Iran

*Corresponding author: Abbas Qaltash, Department of Educational Sciences, Marvdasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran. E-mail: Gholtash578@yahoo.com

DOI: 10.32592/nkums.14.4.38

How to Cite this Article:
Pirou M, Qaltash A, Mashinchi AA. Design and Validation of the Teaching Model of Philosophy of Life for Students of Shiraz University of Medical Sciences from the Point of View of Professors. J North Khorasan Univ Med Sci. 2022;14(4):38-46. DOI: 10.32592/nkums.14.4.38

Received: 26 June 2022
Accepted: 21 November 2022

Keywords:
Education Model
Philosophy of Life
Shiraz University of Medical Science
Students

Abstract

Introduction: This research aimed to design and validate the education model of philosophy of life for students of Shiraz University of Medical Sciences from the point of view of professors.

Method: This qualitative research was performed on eight university professors selected through the purposeful sampling method. In the qualitative section, a semi-structured interview tool was used to collect data until theoretical saturation was reached. The qualitative data analysis method was open and central with selective coding. Its validity and reliability were measured through factor analysis and Cronbach's alpha and were confirmed at 0.87 and 0.83, respectively.

Results: Regarding the pattern of the components of social life philosophy, individual life philosophy, religious life philosophy, and moral life philosophy, 10, 9, 6, and 8 key concepts were obtained, respectively. In total, 33 concepts were obtained from the results.

Conclusion: Based on the review of results, the components of the causal conditions include four main components and 13 secondary components were confirmed. Finally, the findings and the teaching model presented in this research were confirmed.

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-22]

Copyright © *2023 The Author(s); Published by Journal of North Khorasan University of Medical Sciences. This is an open access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses /by-nc/4.0/) which permits others to copy and redistribute material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.*

مجله دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی
دوره ۱۴، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۱

مقاله پژوهشی

طراحی و اعتباربخشی الگوی آموزش فلسفه زندگی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز از دیدگاه اساتید

مریم پیرو[۱]، عباس قلتاش[۲*]، علی‌اصغر ماشینچی[۳]

[۱]دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، فلسفه تعلیم و تربیت، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد، ایران
[۲]دانشیار، گروه علوم تربیتی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران
[۳]استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد لامرد، دانشگاه آزاد اسلامی، لامرد، ایران
[*]**نویسنده مسئول:** عباس قلتاش؛ گروه علوم تربیتی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران. ایمیل: gholtash578@yahoo.com

DOI: 10.32592/nkums.14.4.38

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۴/۰۵
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۸/۳۰

واژگان کلیدی:
الگوی آموزش
دانشجویان
دانشگاه علوم پزشکی شیراز
فلسفه زندگی

چکیده

مقدمه: هدف پژوهش حاضر، طراحی و اعتباربخشی الگوی آموزش فلسفه زندگی برای دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز از دیدگاه اساتید بود.

روش کار: این پژوهش ازجمله طرح‌های پژوهش کیفی است. مشارکت‌کنندگان شامل ۸ نفر از اساتید دانشگاه بودند که به روش هدفمند انتخاب شدند. در بخش کیفی برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزار مصاحبه نیمه ساختاریافته در سطح اشباع نظری استفاده شد. روش تحلیل داده‌های کیفی، کدگذاری باز، محوری و انتخابی بود که روایی و پایایی آن از طریق سنجش روایی (تحلیل عامل) و پایایی (آلفای کرونباخ) با روایی ۰/۸۷ و پایایی ۰/۸۳ تأیید شد.

یافته‌ها: در خصوص الگوی مؤلفه‌های فلسفه زندگی اجتماعی، فلسفه زندگی فردی، فلسفه زندگی دینی و فلسفه زندگی اخلاقی، در مجموع ۳۳ مفهوم به‌دست آمد که ۱۰ مفهوم کلیدی برای مؤلفه‌های فلسفه زندگی اجتماعی، ۹ مفهوم کلیدی برای فلسفه زندگی فردی، ۶ مفهوم کلیدی برای فلسفه زندگی دینی و ۸ مفهوم کلیدی برای فلسفه زندگی اخلاقی بود.

نتیجه گیری: در بررسی تحلیل کیفی طراحی و اعتباربخشی الگوی آموزش فلسفه زندگی برای دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز از دیدگاه اساتید، مؤلفه‌های شرایط علّی شامل ۴ مؤلفه اصلی و ۱۳ مؤلفه فرعی است که تأیید شد. نتایج حاکی از اعتبار یافته‌های تحقیق و الگوی ارائه‌شده در پژوهش بود.

مقدمه

بـا ظهور مدرنیته و با تغییراتی که در نگاه انسان بـه جهان پدید آمد، انسان بـه‌تدریج بـا بحـران معنا روبه‌رو شـد. انقلاب صنعتی و زنـدگی ماشینی انسان را از طبیعت جـدا کـرد و او را در دور بی‌پایان زندگی کلیشه‌ای گرفتـار کـرد که هدف آن چیزی جز مصرف‌گرایی نیست [۱]. مطالعه چرایی رفتار آدمی و شناخت منابع آن از اهداف و موضوعات علوم رفتاری است. صفات و ویژگی‌های روانی تحت تأثیر جهان‌بینی و فلسفه زندگی افراد است [۲]. ازاین‌رو می‌توان گفت که هر آنچه فلاسفه قرن‌ها در تبیین آن کوشیده‌اند، همان فلسفه زندگی بشر بوده است. از نظر صـدرا، حیـات حقیقـی انسـان وابسته به حیات عقلانی است و حیات عقلانی ملازم با سعهٔ وجودی است؛ به این معنا که هرچه انسان در مرتبه بالاتری از عقلانیت قرار داشـته باشـد، سـعهٔ وجـودی بـیشتـری خواهد داشت؛ زیرا سعهٔ عقلانی او گسترش یافته و تمام قوای دیگر نفس را تحـت تسلط و فرمان خویش درآورده است. ازاین‌رو ملاصدرا حیات حقیقـی انسـان را حیـات معقول دانسته است؛ زیرا اگر عقل صور عقلی را تعقل کند، با آن‌ها متحد می‌شود و کمال می‌یابد [۱].

چارچوب زندگی دانشجویان معمولاً از مشکلاتی از قبیل عدم بهره‌مندی از سبک‌های صحیح تفکر، ضعف در خودشناسی و تنظیم توقعات از خود، کاهش راندمان یادگیری، عزت‌نفس پایین، اضطراب و افسردگی و استعمال سیگار آسیب می‌بینند [۳]. معنای ذهنی حضور در دانشگاه برای اغلب دانشجویان در چند مورد خلاصه می‌شود؛ برقراری ارتباط با سایر دانشجویان و ایجاد گروه‌های دوستانه، تعاملات با جنس مخالف و افرادی از شهرهای دیگر و فرهنگ‌های مختلف و گذران اوقات فراغت و زمان‌های خارج از کلاس درس با آن‌ها. با تمام نارضایتی‌ها از خوابگاه، معنی ذهنی مثبتی که از آن در تصور دانشجو وجود دارد، این است که زندگی در خوابگاه سبب ایجاد مهارت‌هایی در فرد می‌شود، ازجمله کسب استقلال فردی، یادگیری مدیریت مالی، تقویت تعاملات اجتماعی شناخت از خود و سازگاری با محیط. تعداد کمی از دانشجویان معنای

Copyright © 2023 The Author(s); Published by Journal of North Khorasan University of Medical Sciences. This is an open access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (http://creativecommons.org/licenses /by-nc/4.0/) which permits others to copy and redistribute material just in noncommercial usages, provided the original work is properly cited.

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-22]

کسب مهارت در دانشگاه را برای اشتغال در آینده در ذهن دارند [۴]. این در حالی است که در کشورهای دیگر معنای ذهنی دانشجویان به نحو دیگری است. طبق نظر Kant و همکاران [۵] دلایل زیادی وجود دارد برای اینکه یک دانشجو تصمیم بگیرد در دانشگاه تحصیل کند و این دلایل بر نحوه تحصیل دانشجو تأثیر می‌گذارد [۵]. جامعه از دانشجویان توقع دارد ضمن شناخت خدا و خود، به خودسازی بپردازند و در احترام به استاد و والدین، فراگیری مطالب درسی، تجزیه‌وتحلیل اتفاقات و رویدادهای اطراف، عبرت گرفتن از آن‌ها و خدمت به جامعه در راستای تعالیم دانشگاهی کوتاهی نکنند [۳]. دانشجو باید فعال، پویا و حساس به اطراف خود باشد. گویا این ویژگی‌ها با دانشجو پیوند خورده است [۴]. به‌طوری‌که، اظهارات ۷۰ درصد از دانشجویان دانشگاه شهید بهشتی، تجربه منفی دانشجویان از دانشگاه را بازتاب می‌دهد. در ضرورت توجه به طراحی الگوی فلسفه زندگی، شرفی [۶] معتقد است با وجود تفاوت در رویکردهای گوناگون به معنای زندگی، همگی به تأثیر معنا در زندگی آدمی باور دارند و محدوده این تأثیر از برخی منظرها، سلامت روان و از نگاه برخی دیگر، خودشکوفایی (تحقق خویشتن) است [۶].

از پرسش‌های بنیادین آدمی، سؤال درباره معنا و مفهوم زندگی است. به‌گونه‌ای‌که می‌توان در بیشتر مکاتب و رویکردهای دینی، عرفانی، روان‌درمانی و نیز روان‌شناسی ردپایی از معنای حیات یافت. مکاتب و رویکردها هریک به گونه‌ای متفاوت به این مسئله پاسخ داده‌اند [۶]. پرسش از معنای زندگی قدمتی به درازای تاریخ اندیشه آدمی دارد؛ زیرا از زمانی که بشر قادر به جهت بخشیدن به تفکراتش شد، قلمرو و معنا و مفهوم زندگی نیز به‌عنوان موضوعی اساسی توجه او را به خود معطوف کرد. پرسش از زندگی و چیستی آن، فرجام آن و نسبت میان این دو به مثابه پرسش‌های بنیادین از آغاز تا کنون ذهن بشر را به خود مشغول کرده است [۶]. تبیین معنای حیات موضوعی فلسفی است و غالباً این تمایل وجود دارد که با هدف و غایت زندگی یکسان تلقی شود. شاید بتوان گفت که غایت ناظر به آینده و معنای زندگی ناظر به گذشته، حال و آینده است [۶]. Okon معتقد است معنی و ارج زندگی به خودی خود قابل درک نیست [۷]. Adler بر آن است که معنای زندگی مبارزه برای رسیدن به سرحد کمال است. Frankl لوگوس را در زبان یونانی معادل معنا گرفته و مکتب درمانی خود را بر پایه معنای هستی آدمی و تلاش برای رسیدن به این معنا استوار کرده است. او معنا را در مقایسه با منطق عمیق‌تر می‌داند و اضافه می‌کند که آدمی باید ناتوانی خود را در فهمیدن بی‌قید و شرط روزگار بپذیرد [۸]. او سالیان بعد معتقد شد که هرچه معنا فراگیرتر باشد، کمتر قابل درک است و اگر به معنای غایی بپردازیم، لزوماً ورای ادراک قرار می‌گیرد [۸].

Mazel در رویکردی متفاوت با Frankl ازجمله ویژگی‌های انسان سالم را پرمعنایی می‌داند. به اعتقاد او، پرمعنایی یکی از فرانیازهای آدمی و از ارزش‌های هستی انسان‌های خودشکوفاست و نقطه مقابل آن را بی‌معنایی می‌داند که نوعی فراآسیب است و از ویژگی‌های شخصیت‌های ناسالم محسوب می‌شود. چکیده بسیاری از مسائل مربوط به زندگی حقایق اساسی است که برخی فلاسفه و حکما در طول تاریخ اندیشه به آن پرداخته‌اند و این موضوع با نظریه‌های شناختی نیز ارتباط دارد. از نظر تقدم و تأخر زمانی نمی‌توان فلسفه زندگی را تقسیم کرد؛ چراکه با گذری بر تاریخ اندیشه‌های فلسفی می‌بینیم که انسان‌ها در هر زمانی در انواع فلسفه‌های زندگی زیسته‌اند و حتی به‌طور عمومی حرکتی در راستای یافتن فلسفه درست و غلبه آن بر جوامع خود انجام نداده‌اند. در هر دوره‌ای جدال‌های فکری مبین این اصل است که فلسفه غالب و فراگیر و همه‌پسند وجود ندارد تا بتوان چارچوب زندگی را در برهه خاصی از زمان معرفی کرد. حتی در قرون وسطی که جزم‌اندیشی بر عالم غرب حاکم بوده است، باز هم بغض‌های فروخورده‌ای را می‌توان دید که چرایی زندگی خود را از الاهیات جزم‌اندیشانه کلیسا طلب نمی‌کردند و راه انتقاد را در پیش داشتند [۹].

پس مسلم است همه تلاش‌ها در بستر زندگی جریان دارد. از جزم‌اندیشی قرون وسطی توقع تنظیم مبانی بی‌بدیل زندگی و پاسخ‌های قانع‌کننده به چرایی ذهن انسان و ارائه راهکارهای اصیل برای سعادت او می‌رفت و از عصر روشنگری و انقلاب صنعتی نیز همین توقع بود. از مبانی نوح تا محمد علیهم‌السلام، از سقراط تا متفکران قرن بیستم، از رئالیسم و ایدئالیسم تا نظریه‌های پست‌مدرنیسم در دوران حاضر نیز همین توقع می‌رفت. پس نقطه اتصال تمام نظریات با وجود افتراق مسلم آن‌ها، حول محور معنای زندگی یا به زبان علمی‌تر، فلسفه زندگی است [۱۰]. اخوان صراف و نیل‌فروش‌زاده [۱۱] در مقاله ابعاد جهانی‌سازی دانشگاه علوم پزشکی، به جریان جهانی شدن به‌عنوان یک ماهیت فراملیتی برای ظرفیت‌های فنی و علمی در جهان پرداخته‌اند. عوامل محرک بی‌شماری برای پیشبرد دانشگاه علوم پزشکی جهانی وجود دارد. ازجمله این عوامل می‌توان به ظهور فناوری ارتباطات اطلاعاتی اشاره کرد. این فناوری مرزهای جغرافیایی را از بین می‌برد، به‌گونه‌ای‌که متقاضیان می‌توانند در کشور خود خدمات دانشگاه علوم پزشکی مورد نیاز را از دانشگاه‌های معتبر در گوشه دیگری از جهان تأمین کنند. پدیده جهانی شدن در صورتی فرصت خواهد بود که واحدهای دانشگاه علوم پزشکی بتوانند ناکارآمدی‌های خود را برطرف کنند[۱۱].

ساروات و همکاران [۱۲] در مقاله‌ای با عنوان «آیا ارتباطات اجتماعی، محتوای زندگی و دسترسی‌های آموزشی دانشجویان تحت تاثیر اینترنت است» به بررسی و مطالعه همبستگی و فواید اینترنت در ارتباطات اجتماعی، محتوای زندگی و دسترسی‌های آموزشی دانشجویان پرداختند، اثر استفاده از اینترنت را بر همین موارد سنجیدند و اثر جنسیت را در موارد فوق بررسی کردند. آقایی طوق و همکاران [۱۳] با بررسی معنا یا غایتمندی زندگی در فلسفه افلاطون با تکیه بر آموزه‌های «مثال خیر»، به بررسی معنای زندگی به‌عنوان غایتمندی آن پرداختند.

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-22]

در این مقاله فلسفه افلاطون به‌عنوان یک معنا و فلسفه برای زندگی به‌واسطه فلسفه‌ای مبتنی بر حقیقت مطلق و راستین معرفی شده است. طبق نظر او زندگی انسان فرایندی غایتمند است که هدف آن رسیدن به «مثال خیر» است. فرایندی که متضمن شناخت خیر، سرسپردگی و دل‌باختگی بدان و تخلق به فضائل است. زندگی فلسفی بهترین راه تحصیل غایت خیر است و درنهایت در این مقاله به این نتیجه می‌رسد که با توجه به غایتمندی زندگی نزد افلاطون و جایگاه مثال خیر در نظام فلسفی او، بجاست که دیدگاه فراطبیعت‌گرایانه نسبت به زندگی را به او نسبت دهیم.

توفیقی داریان [۱۴] در مقاله ضرورت ارتقای کیفیت در دانشگاه علوم پزشکی ایران، نظام دانشگاه علوم پزشکی ایران را با دو پدیده مهم مواجه می‌داند؛ اول عقب‌ماندگی تاریخی در توسعه کمّی دانشگاه علوم پزشکی ایران و دیگری رشد سریع جمعیت و افزایش تقاضای ورود به دانشگاه‌ها. او راه‌اندازی دوره‌های شبانه، تأسیس دانشگاه پیام‌نور، تأسیس دانشگاه جامع علمی و کاربردی، تأسیس مؤسسات غیردولتی و غیرانتفاعی، تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی، راه‌اندازی دوره‌های نوبت دوم، فعال کردن دانشگاه علوم پزشکی الکترونیک و تأسیس دوره‌های آموزش مشترک با دانشگاه‌های معتبر خارج از کشور را از سیاست‌هایی می‌داند که به گسترش کمّی دانشگاه علوم پزشکی کمک کرده است. در کنار گسترش کمّی، توسعه کیفی را نیز مدنظر داشته است.

کوثری و خوش‌نام [۱۵] در تحقیقی با عنوان «تحلیل پدیدارشناسی معنای ذهنی استاد از دانشگاه» به مصاحبه عمیق با ۱۲۰ استاد از دانشکده‌های مختلف دانشگاه تهران پرداختند. نتیجه تحقیق معنایی سیستماتیک از معنای دانشگاه در ذهن استادان ایرانی بوده است.

Marques و همکاران [۱۶] در تحقیقی با عنوان «ارزش زندگی در میان دانشجویان پرتغال و لبنان» به بررسی ارزش‌ها در زندگی و مقیاس‌های متفاوت آن در میان دانشجویان لبنانی و پرتغالی پرداختند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد محتوا و ساختار فرضیه در هر دو گروه یکسان است و تفاوت معناداری در ارزش‌های هنجاری و ترویجی به نفع گروه اول وجود داشته است. Louis و Tai Len (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان «اثر عقاید چرخه زندگی در فرهنگ زندگی اقلیت قومی در شمال غرب ویتنام» نشان دادند که عقاید در چرخه زندگی از تولد تا انتهای زندگی اثرات بسزایی دارد و در آیین‌های مختلف زندگی می‌توان اثر آن را دید؛ ازجمله در مراسم تولد بچه، مراسم خاکسپاری، آیین‌های رفتاری و غیره. عقاید چرخه زندگی نقش مهمی در فرهنگ اقلیت‌های قومی دارد؛ ازجمله ایجاد تعادل روانی نسبت به تولد، پیری، بیماری و مرگ در زندگی انسان. Suprapto و همکاران [۱۷] تحقیقی را با عنوان «قضاوت دانشجویان بین‌الملل در تایوان شرقی درباره زندگی» با طراحی پرسش‌نامه انجام دادند. نتایج حاکی از آن بود که چند نکته مهم وجود دارد که شامل قضاوت در زمینه اعتبار و پایایی قضاوت، درجه قضاوت، قضاوت بر اساس جنس، رشته و مطالعه سطوح مؤثر بر قضاوت است.

در ضرورت توجه به طراحی الگوی آموزش فلسفه زندگی، شرفی (۱۳۹۴) معتقد است که با وجود تفاوت در رویکردهای گوناگون به معنای زندگی، همگی به تأثیر معنا در زندگی آدمی باور دارند و محدوده این تأثیر از برخی منظرها سلامت روان و از نگاه برخی دیگر خودشکوفایی (تحقق خویشتن) است [۱۸]. آدریانی (۱۳۹۶) معتقد است که میزان شیوع اختلالات و بیماری‌های روانی در بین دانشجویان در حال افزایش است. عواملی همچون دور بودن از محیط خانه و جدا شدن از خانواده، ورود به محیط جدید، مسائل و مشکلات درسی، رقابت با دانشجویان دیگر، آزمون‌ها، مسائل و مشکلات مالی، آینده کاری، ناتوانی در تصمیم‌گیری و حجم زیاد کلاس‌ها و درس‌ها را می‌توان به‌عنوان عوامل استرس‌آور موجود برای دانشجویان به حساب آورد. به نظر می‌رسد آنچه تمام این دغدغه‌ها را ایجاد می‌کند، معنای غلط از زندگی، چیستی و چرایی آن و در یک مفهوم، عدم آشنایی با فلسفه زندگی بوده است [۱۵].

بنابراین، هدف تحقیق حاضر طراحی الگوی آموزش فلسفه زندگی برای دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز و اعتباربخشی آن از دیدگاه اساتید به‌عنوان یک تحقیق داده‌بنیان بود تا با این رویکرد بتوان راهگشای حل برخی مشکلات دانشجویان بود که در ناآگاهی از معنای زندگی ریشه دارد. لذا، با توجه به موارد گفته‌شده در این پژوهش، محقق به‌دنبال یافتن پاسخ به این سؤالات بود که: الگوی آموزش فلسفه زندگی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز چگونه خواهد بود، مؤلفه‌های الگوی آموزش فلسفه زندگی چه می‌تواند باشد و اعتبار الگوی فلسفه زندگی چگونه خواهد بود؟

روش کار

این پژوهش ازجمله طرح‌های پژوهش کیفی است. تحلیل داده‌ها به شیوه Strauss و Corbin (کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی یا گزینشی) است. مشارکت‌کنندگان شامل ۲۰ نفر از اساتید دانشگاه علوم پزشکی شیراز بودند که از بین آن‌ها ۸ نفر به‌عنوان خبرگان علمی و به شیوه نمونه‌گیری هدفمند با استفاده از روش گلوله برفی و با توجه به شاخص اشباع نظری انتخاب شدند. در این روش نمونه‌گیری، مصاحبه تا زمانی ادامه پیدا کرد که فرایند تجزیه‌وتحلیل و اکتشاف به اشباع نظری برسد. در این پژوهش اشباع نظری پس از مصاحبه با ۸ نفر از متخصصان و صاحب‌نظران به‌دست آمد. تمام ملاحظات اخلاقی در پژوهش رعایت شد و انجام مصاحبه با نمونه آماری انجام شد. مشخصات تمام منابعی که در این پژوهش استفاده شد، به‌طور کامل در بخش منابع ذکر شده است تا رعایت امانت صورت گیرد. در جدول ۱ فهرست افرادی آورده شده است که با آن‌ها مصاحبه شد. شیوه انتخاب نمونه تصادفی طبقه‌ای بود که ابتدا جامعه مدنظر به طبقاتی تقسیم می‌شوند که بیشترین شباهت را به‌هم دارند. سپس، از هر طبقه به نسبت تعداد آن انتخاب‌هایی صورت می‌گیرد. در پژوهش حاضر از

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-22]

بین اساتیدی که در حوزه فلسفه صاحب‌نظر بودند، ۸ نفر انتخاب شدند که مشخصاتشان در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. فهرست مصاحبه‌شوندگان، تخصص و سمت در بخش کیفی

مشارکت کنندگان	رشته	مرتبه علمی	سابقه کار	جنسیت
۱	فیزیک	دانشیار	۱۰ سال	مرد
۲	تاریخ پزشکی	استادیار	۱۴ سال	مرد
۳	معارف اسلامی	استادیار	۱۰ سال	زن
۴	زبان انگلیسی	دانشیار	۱۰ سال	زن
۵	داروسازی	استادیار	۱۴ سال	مرد
۶	تاریخ پزشکی	استادیار	۱۰ سال	زن
۷	تاریخ پزشکی	استادیار	۱۵سال	مرد
۸	معارف اسلامی	استادیار	۱۵سال	مرد

ابزار استفاده‌شده در بخش کیفی شامل مصاحبه عمیق بود که در سطح اشباع نظری ۸ نفر مصاحبه شدند. روش تحلیل داده‌های کیفی کدگذاری به شیوه Strauss و Corbin (کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی یا گزینشی) بود.

یافته‌ها

سؤال اول: مؤلفه‌های آموزش فلسفه زندگی برای دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز چه خواهد بود؟

پاسخ به این سؤال در قالب تحلیل یافته‌های حاصل از کدگذاری‌ها به‌دست می‌آید. چنانچه گفته شد، سه مرحله کدگذاری (باز، محوری و انتخابی) و نظرسنجی در ادامه مصاحبه‌ها انجام شد که نتایج آن همواره به سمع و نظر مصاحبه‌شوندگان رسانده شد تا موافقت یا مخالفت خود را با مفاهیم استخراج‌شده اظهار کنند تا قابل توسعه‌ترین و مرتبط‌ترین مفاهیم و عناوین به‌عنوان مؤلفه‌های آموزش فلسفه زندگی برای دانشجویان برای پاسخ به سؤال اول به‌دست آید.

یافته‌ها در کدگذاری باز

در این مرحله از پژوهش، مفاهیم و نکات کلیدی به‌دست‌آمده در خصوص الگوی فلسفه زندگی مدنظر برای دانشجویان از درون مصاحبه‌های انجام‌شده با اساتید استخراج شد. بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از شمارش یافته‌های بررسی‌شده، یافته‌هایی چون خودکارآمدی، فضائل اخلاقی، احترام به قوانین و مربی، مطالعه، ارتباطات، معاشرت‌ها، معرفت‌افزایی، اراده و انگیزه، ارتباطات اجتماعی، دسترسی، نظام فلسفی، تفکر و علم‌اندوزی، ارتباط با خدا، آزادی، تعامل سازنده والدین با یکدیگر، امید، خوش‌بینی و روابط عاطفی والدین و فرزندان مورد تأیید تمام ۸ نفر مصاحبه‌شونده قرار گرفت؛ به این معنی که بیش از ۷۵ درصد با آن‌ها موافقت کردند. مفاهیم و نکات کلیدی به‌دست‌آمده در خصوص الگوی مؤلفه‌های فلسفه زندگی اجتماعی، فلسفه زندگی فردی، فلسفه زندگی دینی و فلسفه زندگی اخلاقی، در مجموع ۳۳ مفهوم به‌دست آمد که ۱۰ مفهوم کلیدی برای مؤلفه‌های فلسفه زندگی اجتماعی، ۹ مفهوم کلیدی برای فلسفه زندگی فردی، ۶ مفهوم کلیدی برای فلسفه زندگی دینی و ۸ مفهوم کلیدی برای فلسفه زندگی اخلاقی بود که در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. فراوانی یافته‌های مرتبط با مؤلفه فلسفه زندگی به‌دست‌آمده از مصاحبه‌ها (کدگذاری باز)

ردیف	مجموع	یافته‌های فرعی(شاخص‌ها)	طبقات مقوله اصلی (مؤلفه‌ها)
	فراوانی(درصد)		
۱	۱۶(۱۰۰/۰)	خودکارآمدی	فلسفه زندگی اجتماعی
۲	۱۶(۱۰۰/۰)	فضائل اخلاقی	
۳	۱۶(۱۰۰/۰)	احترام به قوانین	
۴	۱۶(۱۰۰/۰)	مربی	
۵	۱۲(۷۵/۰)	عوامل محرک	
۶	۱۰(۶۲/۵/۰)	پیشبرد دانشگاه علوم پزشکی جهانی	
۷	۱۲(۷۵/۰)	ظهور فناوری	
۸	۱۴(۸۷/۵۰)	ارتباطات	
۹	۱۲(۷۵/۰)	اطلاعات	
۱۰	۱۴(۸۷/۵۰)	مطالعه	
۱۱	۱۶(۱۰۰/۰)	معاشرت‌ها	فلسفه زندگی دینی
۱۲	۱۶(۱۰۰/۰)	معرفت‌افزایی	
۱۳	۱۶(۱۰۰/۰)	اراده و انگیزه	
۱۴	۱۲(۷۵/۰)	ارتباطات اجتماعی	
۱۵	۱۰(۶۲/۵/۰)	محتوای زندگی	
۱۶	۱۴(۸۷/۵۰)	دسترسی	
۱۷	۱۶(۱۰۰/۰)	ارتباط با خدا	فلسفه زندگی فردی
۱۸	۱۶(۱۰۰/۰)	تفکر و علم‌اندوزی	

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-22]

ادامه جدول ۲

۱۹	(۰/۱۰۰)۱۶	اعتمادبه‌نفس
۲۰	(۰/۷۵)۱۲	توجه به غایتمندی زندگی
۲۱	(۰/۶۲/۵)۱۰	جایگاه مثال خیر
۲۲	(۰/۸۷/۵۰)۱۴	نظام فلسفی
۲۳	(۰/۶۲/۵)۱۰	دیدگاه فراطبیعت‌گرایانه
۲۴	(۰/۵۰)۸	نسبت زندگی
۲۵	(۰/۳۷/۵۰)۶	توسعه کمّی آموزش
۲۶	(۰/۱۰۰)۱۶	آزادی
۲۷	(۰/۱۰۰)۱۶	تعامل سازنده والدین با یکدیگر
۲۸	(۰/۱۰۰)۱۶	روابط عاطفی والدین و فرزندان
۲۹	(۰/۷۵)۱۲	امید
۳۰	(۰/۶۲/۵)۱۰	خودباوری
۳۱	(۰/۸۷/۵۰)۱۴	خوش‌بینی
۳۲	(۰/۶۲/۵)۱۰	تعهد
۳۳	(۰/۵۰)۸	احساس مسئولیت

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از شمارش یافته‌های بررسی‌شده در زمینه‌ی فلسفه زندگی اجتماعی، یافته‌هایی چون خودکارآمدی، فضائل اخلاقی، احترام به قوانین و مربی با ۱۰۰ درصد نظرات افراد در رأس یافته‌ها قرار گرفت. در زمینه فلسفه زندگی دینی نیز یافته‌های توجه به نیازها، معرفت‌افزایی و اراده و انگیزه با درصد زیادی از طرف افراد نمونه در رأس قرار گرفت. در بررسی فراوانی یافته‌های مرتبط با مؤلفه‌های الگوی فلسفه زندگی مرتبط با یافته‌های فلسفه زندگی فردی و فلسفه زندگی اخلاقی این نتایج حاصل شد که در زمینه فلسفه زندگی فردی یافته‌های ارتباط با خدا، تفکر و علم‌اندوزی و اعتمادبه‌نفس بیشترین درصد و در حوزه فلسفه زندگی اخلاقی، آزادی، تعامل سازنده والدین با یکدیگر و روابط عاطفی والدین و فرزندان بیشترین درصد را به خود اختصاص دادند.

یافته‌ها در کدگذاری محوری

در این مرحله محقق بر اساس شباهت‌های محتوایی اقدام به دسته‌بندی شاخص‌های به‌دست‌آمده در مرحله کدگذاری باز کرد؛ به این معنی که مفاهیمی که از نظر معنایی با یکدیگر تناسب داشتند و بر موضوع واحدی دلالت می‌کردند، به‌صورت یک مقوله درآمدند و نامی برای آن‌ها انتخاب و با نگرشی به سؤالات پژوهش، موضوعات اصلی‌تر مشخص شد. در این دسته‌بندی مفاهیمی که با هم مرتبط بودند، در کنار یکدیگر قرار گرفتند و مجموعه بزرگ‌تری را تشکیل دادند. این دسته‌بندی ما را به مؤلفه‌های اصلی پژوهش می‌رساند که عبارت‌اند از: فلسفه زندگی اجتماعی، فلسفه زندگی دینی، فلسفه زندگی فردی و فلسفه زندگی اخلاقی. بر این اساس و با توجه به بررسی‌های انجام‌شده توسط محقق، ۱۲ کد محوری به‌دست آمد که هرکدام تعدادی از کدهای باز/شاخص‌ها را دربرگرفته است. کدهای محوری به‌دست‌آمده در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. یافته‌های حاصل از مصاحبه برای فلسفه زندگی (کدگذاری محوری)

ردیف	مقوله‌های فرعی(شاخص‌ها)	طبقات مقوله اصلی (مؤلفه‌ها)
۱	خودکارآمدی	فلسفه زندگی اجتماعی
۲	فضائل اخلاقی	
۳	احترام به قوانین	
۴	مربی	
۵	مطالعه	
۶	ارتباطات	
۷	معاشرت‌ها	فلسفه زندگی دینی
۸	معرفت‌افزایی	
۹	اراده و انگیزه	
۱۰	ارتباطات اجتماعی	
۱۱	دسترسی	
۱۲	نظام فلسفی	فلسفه زندگی فردی
۱۳	توجه به غایتمندی زندگی	
۱۴	اعتمادبه‌نفس	
۱۵	تفکر و علم‌اندوزی	
۱۶	ارتباط با خدا	
۱۷	آزادی	فلسفه زندگی اخلاقی
۱۸	تعامل سازنده والدین با یکدیگر	
۱۹	امید	
۲۰	خوش‌بینی	
۲۱	روابط عاطفی والدین و فرزندان	

یافته‌ها در کدگذاری انتخابی

پس از کدگذاری محوری، مؤلفه‌های به‌دست‌آمده در مفهوم بزرگ‌تری دسته‌بندی می‌شوند که از آن با عنوان ابعاد یاد می‌شود. این فرایند به کدگذاری انتخابی مشهور است. بر اساس دسته‌بندی انجام‌شده توسط محقق، مؤلفه فلسفه زندگی اجتماعی (۴ مؤلفه)، مؤلفه فلسفه زندگی فردی (۳ مؤلفه)، مؤلفه فلسفه زندگی دینی (۳ مؤلفه) و مؤلفه فلسفه زندگی اخلاقی(۳ مؤلفه) دسته‌بندی شدند که ابعاد الگوی آموزش فلسفه زندگی برای دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز از دیدگاه اساتید هستند (جدول ۴).

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-22]

جدول ۴. یافته‌های حاصل از مصاحبه برای فلسفه زندگی (کدگذاری انتخابی)

ردیف	مقوله‌های فرعی(شاخص‌ها)	طبقات مقوله اصلی (مؤلفه‌ها)
۱	خودکارآمدی	فلسفه زندگی اجتماعی
۲	فضائل اخلاقی	
۳	احترام به قوانین	
۴	مربی	
۵	معاشرت‌ها	فلسفه زندگی دینی
۶	معرفت‌افزایی	
۷	اراده و انگیزه	
۸	اعتمادبه‌نفس	فلسفه زندگی فردی
۹	تفکر و علم‌اندوزی	
۱۰	ارتباط با خدا	
۱۱	آزادی	فلسفه زندگی اخلاقی
۱۲	تعامل سازنده والدین با یکدیگر	
۱۳	روابط عاطفی والدین و فرزندان	

جدول۵ . الگوی نهایی آموزش فلسفه زندگی برای دانشجویان

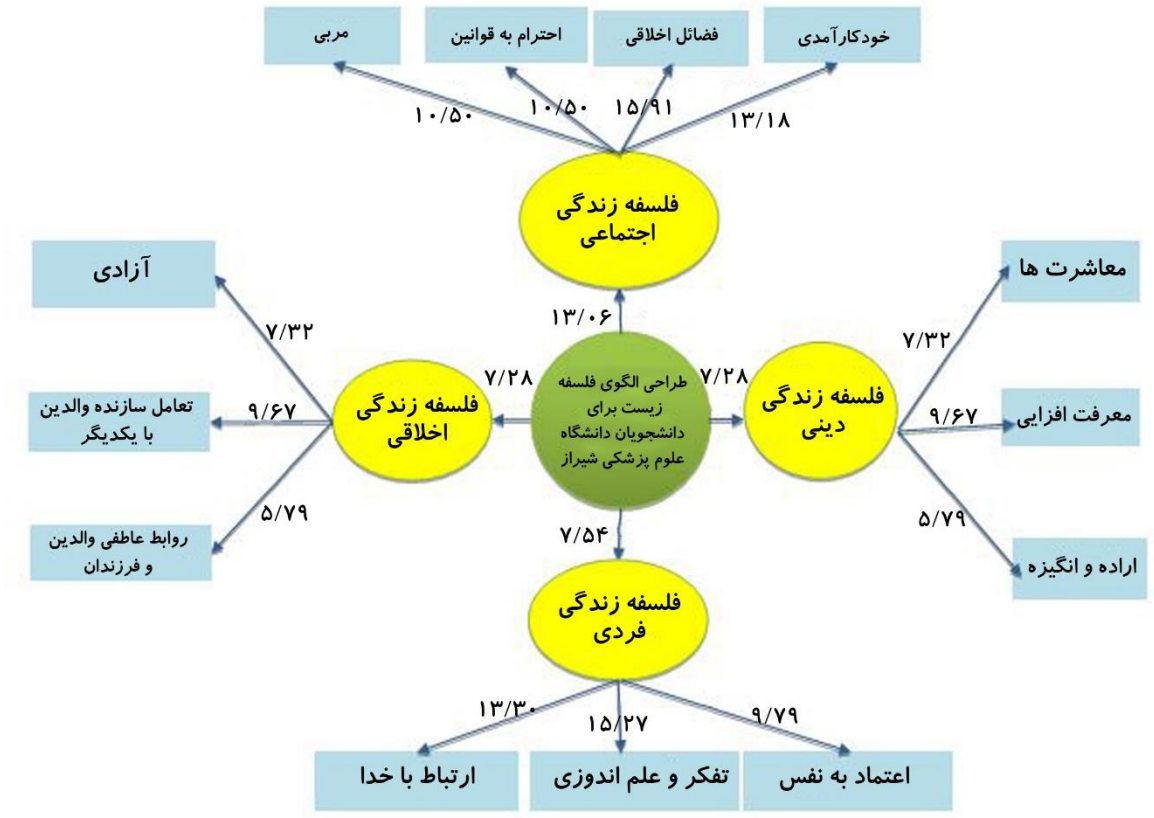
مؤلفه‌های اصلی	مؤلفه‌های فرعی
فلسفه زندگی اجتماعی	خودکارآمدی
	فضائل اخلاقی
	احترام به قوانین
	مربی
فلسفه زندگی دینی	معاشرت‌ها
	معرفت‌افزایی
	اراده و انگیزه
فلسفه زندگی فردی	اعتمادبه‌نفس
	تفکر و علم‌اندوزی
	ارتباط با خدا
فلسفه زندگی اخلاقی	آزادی
	تعامل سازنده والدین با یکدیگر
	روابط عاطفی والدین و فرزندان

در پاسخ به سؤال اصلی بر اساس یافته‌های پژوهش کیفی، ۴ مؤلفه اصلی و ۱۳ مؤلفه فرعی به‌دست آمد کـه مورد تأیید نـهایی مصاحبه شوندگان قرار گرفت (جدول۵).

به‌منظور استخراج بارعاملی هریک از مواد و گویه‌ها (شناسه‌ها) و مؤلفه‌های اصلی فلسفه زندگی از روش تحلیل عامل اکتشافی-تأییدی استفاده شد، به‌طوری‌که ابتدا تمامی ۳۳ گویه و مؤلفه مدنظر برای انجام تحلیل عاملی محاسبه شد که نتایج در شکل ۱ ارائـه شده است.

بر اساس نظریات مصاحبه‌شوندگان و پس از مراحل بررسی داده‌ها از طریق کدگذاری باز، محوری و انتخابی، الگوی مفهومی پژوهش طراحی شد (شکل ۱).

الگوی ساختاری ترسیم‌شده نشان می‌دهد که تمام بار عاملی بین مؤلفه‌ها با ابعادشان بزرگ‌تر از ۰/۳ است. بر این اساس می‌توان گفت که مؤلفه‌های تعریف‌شده قدرت تبیین سازه اصلی خود را دارند.

شکل ۱. الگوی ساختاری آموزش فلسفه زندگی برای دانشجویان در حالت استاندارد

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-22]

بحث

ورود به دانشگاه به‌ویژه در ایران سرآغاز تحولات بسیاری است. استقلال ناگهانی از خانواده و وسعت دایره معاشرت‌ها ازجمله تحولات‌های چشمگیر این دوران است. زندگی بستری است که این تحولات در آن روی می‌دهد. گستردگی ابعاد زندگی و لزوم آشنایی با معنای آن نکته مهمی است که سالیان سال است از چشم طراحان و برنامه‌ریزان دروس دانشگاهی دور مانده است. گویی دانشجو موظف است با آزمون و خطا دست به کشف فلسفه زندگی خود بزند و در این مسیر از شکست‌ها و ناکامی‌ها آسیب‌های بسیار ببیند. آسیب‌هایی که کاملاً قابل پیش‌بینی و پیشگیری است؛ به شرط آنکه حداقل به موازات درس تنظیم خانواده که یقیناً مهم و لازم است، به دانشجو فلسفه زندگی هم تدریس شود تا چالش‌های ذهنی خود را در این آموزش ضروری، سامان و نظم بدهد، برای پاسخ سؤالات خود به هر منبع نامطمئنی رجوع نکند و پاسخ‌های ارزشمند را از منابع ارزشمند جست‌وجو کند تا بتواند با ترسیم معنای حقیقی و ارزشمند از زندگی به طراحی الگوی موفقیت خود و درنهایت خانواده و جامعه بپردازد [۸].

با گذری بر نوع نگرش دانشجویان به زندگی و چالش‌های پیش روی آن‌ها، اهمیت پرداختن به آموزش فلسفه زندگی واضح‌تر خواهد شد [۱۳]. آموزش فلسفه زندگی به مؤلفه‌های فلسفه زندگی اجتماعی، فلسفه زندگی دینی، فلسفه زندگی فردی و فلسفه زندگی اخلاقی گفته می‌شود که به اهداف آموزشی مربوط است. به عبارت دیگر، فلسفه زندگی بر ویژگی‌ها و رفتارهایی تأکید دارد که به اثربخشی فرد در محیط زندگی منجر می‌شود. نظام دانشگاه علوم پزشکی باید مؤلفه‌های فلسفه زندگی مورد نیاز دانش‌آموختگان را در سطوح مختلف تحصیلی شناسایی و با ارزیابی رسالت‌ها و امکانات، زمینه ارتقای آن‌ها را فراهم کند. همچنین، باید به این نکته توجه کند که مسائل بومی، ملی و منطقه‌ای باعث تغییرات جزئی در مؤلفه‌های فلسفه زندگی مورد نیاز می‌شود؛ بنابراین، باید به‌دنبال شناسایی و توسعه فلسفه زندگی ایرانی اسلامی باشند [۱۲].

در پاسخ به سؤال اول پژوهش، در پژوهش حاضر که بر اساس یافته‌های بخش کیفی و شمای کلی مدل طراحی‌شده، ۴ مؤلفه فلسفه زندگی اجتماعی، فلسفه زندگی دینی، فلسفه زندگی فردی و فلسفه زندگی اخلاقی شناسایی شد. داده‌ها ابتدا بر اساس مصاحبه با خبرگان و طراحی مدل اولیه و سپس ارائه پرسش‌نامه به اساتید جمع‌آوری شد. اخوان صراف و نیل‌فروش‌زاده [۱۱] و ساروات و همکاران [۱۲] در پژوهش‌های خود به مؤلفه فلسفه زندگی اجتماعی اشاره کرده‌اند. در تبیین این مؤلفه می‌توان گفت که فلسفه زندگی اجتماعی به این دلیل اهمیت دارد که برای تحقق اهداف آموزشی و تربیتی و وحدت روش‌های آن‌ها، ارتباط خانه و دانشگاه ضرورت دارد و همسویی دو نهاد مهم تربیتی والدین در خانه و دانشجویان در دانشگاه الزامی است. آقایی طوق و همکاران[۱۳] و Suprapto [۱۷] در پژوهش‌های خود به مؤلفه فلسفه زندگی دینی اشاره کرده‌اند. فلسفه زندگی دینی یک رشته علمی مشخص تولید مواد درسی است که نظریه‌های مخصوص به خود، روش‌های پژوهش، مسائل و فنون خاصی دارد. Wittrak عقیده دارد که فهمیدن و بهبود بخشیدن به تعلیم و تربیت اولین هدف آن است. کار تولید فلسفه زندگی دینی، مطالعه روان‌شناسانه مسائل روزمره تربیت است[۱۱].

بداشتی [۱۸] و توفیقی داریان [۱۴] در پژوهش‌های خود به مؤلفه فلسفه زندگی فردی اشاره کرده‌اند. فلسفه زندگی فردی به رفتارهایی گفته می‌شود که فرد از طریق آن با دیگران به‌گونه‌ای ارتباط برقرار می‌کند که باعث بروز رفتارهای مثبت و پرهیز از واکنش‌های منفی در طرف مقابل می‌شود. این ارتباط از طریق کلام، حالت چهره و علائم برقرار می‌شود.کسب فلسفه زندگی فردی برای دانشجویان اهمیت ویژه‌ای دارد؛ چراکه با چهار قشر مختلف دانشجویان، مربیان، والدین و جامعه در حال تعامل است. کوثری و خوشنام [۱۵] و Marques [۱۶] در پژوهش‌های خود به مؤلفه فلسفه زندگی اخلاقی اشاره کرده‌اند.

نتیجه گیری

در این پژوهش با استفاده از روش پژوهش کیفی مفاهیم اصلی طراحی و اعتبارسنجی مدل الگوی آموزش فلسفه زندگی برای دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز از دیدگاه اساتید بررسی شد. برای گردآوری اطلاعات از مصاحبه استفاده شد. جامعه آماری پژوهش شامل تعدادی از استادان دانشگاه و متخصصان آموزشی بودند که در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ در دانشگاه علوم پزشکی شیراز مشغول تدریس بودند. روش نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند انجام شد و تا رسیدن به اشباع نظری، جمع‌آوری داده‌ها ادامه یافت. با ۸ نفر از استادان دانشگاه و صاحب‌نظران این حوزه مصاحبه‌های عمیق و اکتشافی انجام شد. درمجموع ۴ مؤلفه استخراج شد. نتایج تحقیق نشان داد در بررسی تحلیل نظریه داده‌بنیاد مهم‌ترین مؤلفه‌ها عبارت هستند از:

مؤلفه فلسفه زندگی اجتماعی: به ترتیب ۱. خودکارآمدی۱۰۰، ۲. فضائل اخلاقی۱۰۰، ۳. احترام به قوانین ۱۰۰، ۴. مربی۱۰۰.

مؤلفه فلسفه زندگی دینی: ۱. معاشرت‌ها ۱۰۰، ۲. معرفت‌افزایی ۱۰۰، ۳. اراده و انگیزه ۱۰۰.

مؤلفه فلسفه زندگی فردی: ۱. ارتباط با خدا ۱۰۰، ۲. تفکر و علم‌اندوزی ۱۰۰، ۳. اعتمادبه‌نفس ۱۰۰.

مؤلفه فلسفه زندگی دینی: ۱. آزادی ۱۰۰، ۲. تعامل سازنده والدین با یکدیگر ۱۰۰، ۳. روابط عاطفی والدین و فرزندان ۱۰۰.

به این ترتیب در هریک از مؤلفه‌ها، این موارد به‌عنوان مؤلفه‌های مهم در فلسفه زندگی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شناسایی شدند. با توجه به اینکه مسائل و موضوعات مرتبط با انسان و فلسفه زندگی هر روز در حال تغییر است و در این میان دانشجویان بیشترین تأثیرپذیری را دارند، توسعه ظرفیت یاددهی و یادگیری از طریق فلسفه زندگی اخلاقی، دانشجویان را در درک عمیق‌تر مسائل مدیریتی یاری خواهد

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-22]

کرد. در خصوص الگوی مؤلفه‌های فلسفه زندگی اجتماعی، فلسفه زندگی فردی، فلسفه زندگی دینی و فلسفه زندگی اخلاقی در مجموع ۳۳ مفهوم به‌دست آمد که ۱۰ مفهوم کلیدی برای مؤلفه‌های فلسفه زندگی اجتماعی، ۹ مفهوم کلیدی برای فلسفه زندگی فردی، ۶ مفهوم کلیدی برای فلسفه زندگی دینی و ۸ مفهوم کلیدی برای فلسفه زندگی اخلاقی بود.

ضرایب بارهای عاملی استخراج‌شده از یافته‌های کیفی پژوهش نشان داد که مؤلفه‌های اصلی آموزش فلسفه زندگی برای دانشجویان انسجام لازم، کافی و زیادی دارد. همچنین، در بررسی تحلیل کیفی طراحی و اعتباربخشی الگوی آموزش فلسفه زندگی برای دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز، مؤلفه‌های شرایط علّی شامل ۴ مؤلفه اصلی و ۱۳ مؤلفه فرعی بود که تأیید شد.

نتایج بخش کیفی گویای آن بود که برای محاسبه ضریب اهمیت (وزن) هریک از مؤلفه‌ها (سؤال‌های سوم و چهارم) از روش ضرایب رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. درنهایت به ارزیابی اعتبار الگو از طریق تحلیل معادلات ساختاری و نرم‌افزار لیزرل پرداخته شد که هر سه شاخص اصلی و فرعی مدل حاضر در حد بسیار مطلوب گزارش شدند.

سپاسگزاری

این مقاله مستخرج از رساله دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد لامرد است. از همه عزیزانی که در به ثمر رساندن این تحقیق یاری کردند، تشکر و قدردانی می‌کنیم؛ به‌ویژه از اساتید و مدیرانی که با سعه‌صدر اطلاعات و تجارب خود را از طریق مصاحبه با تیم تحقیق به اشتراک گذاشتند. همچنین، از مسئولان و داوران مجله علوم پزشکی خراسان شمالی که با دقت و مساعدت و به دور از هرگونه سوگیری، این مقاله را بررسی و داوری کردند، تقدیر می‌کنیم.

تعارض منافع

بنا به اظهار نویسندگان، در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافعی وجود ندارد.

References

1. Salavati MO. Epistemology in western philosophy. Tehran: Molly Publishing; 2018.
2. Gol Mohammadnejad B, Yari Gholi M. Philosophy. Tehran: Varian; 2021.
3. Pirou M. Philosophical issues. Tehran: Kharazm; 2019.
4. Kosari M, Khoshnam M. Phenomenological analysis of the student's mental meaning of the university. *J Res Educ Sci.* 2017;**11**(38):171-193. **DOI**: 10.22034/jiera.2017.59732
5. Kant I. The Conflict of the faculties. University of Nebraska Press; 1992.
6. Sharfi MR. Philosophy of the meaning of life from the perspective of Islam. *JEDPSY.* 2009;**39**(3):143-170.
7. Okon E. Science and religion. Tehran University Publishing Center; 1956.
8. Frankl VE. Man's search for ultimate meaning. Random House; 2015.
9. Kaveh M. Quranic wisdom and Aristotelian philosophy. *Qabasat.* 2017;**24**(93):127-152.
10. Ardabili S. Imam Khomeini's philosophical lectures. Tehran: Imam Khomeini Works Editing and Publishing Institute; 2015.
11. Akhvan Sarraf A, Nilforosh zadeh M. Globalization of higher education; various dimensions. *Roshd-e-Fanavari.* 2009;**17**(5):1-10.
12. Sarwat S, Ershad H, Shabin, F. Are social connections, life content and educational access of students influenced by the Internet? *JIUMSA.* 2018;**5**(3):18-25.
13. Aghaei P, Sadr Majlis S, Fathi H. The meaning or purpose of life in Plato's philosophy based on the teachings of "good example". *PTQ.* 2018;**10**(18):1-22.
14. Tawfighi Darian J. The need to improve quality in Iran University of Medical Sciences. *JIU.* 2010;**2**(5):5-10.
15. Kosari M, Khoshnam M. Phenomenological analysis of the subjective meaning of a university professor. *JIERA.* 2016;**11**(38):171-193.
16. Marques C, do Céu Taveira M, El Nayal M, Silva AD, Gouveia V. Life values among Lebanese and Portuguese college students: a cross-cultural comparison. *J Int Stud.* 2020;**10**(1):159-180. **DOI:** 10.32674/jis.v10i1.760
17. Suprapto N, Saragih OK, Al Ardha MA. Life adjustment of international students in Eastern Taiwan. *J Int Stud.* 2019;**9**(2):613-634.
18. Sharafi MR. A critical reflection on the ultimate meaning of life with an emphasis on Viktor Frankl's view. *JPSYEDU.* 2005;**35**(1):29-50.

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-22]